

Октябрының 40 чылынга чедишкениг ужуражыыл!

ЧӨӨН-ХЕМЧИКЧИЛЕРНИҢ ЭГЕЛЕКЧИ ЧОРУУ БОЛГАШ ЭРЗИНЧИЛЕРНИҢ ИНИЦИАТИВАЗЫ

Октябрың Социалист Улуг революцияның байырлыгына белеткел дугайында Совет Эвилелиниң Коммунист партияның Төп Комитетининг доктаалына сорук кирген Совет Тываның ажалы чоннары, бүгү совет улус-биле кады, социалист чарышты калбартып, СЭКП-ниң XX съездининг төгүлүг шийтилерин амыдыралга боттандырыпче боттарының чогадыкчы идеяларын мобилизациялап турар.

Бүгү улустун төгүлүгүзүз байырлыгына чедир колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирин доозар дугайында Тыва автономнуг областың көдээ ажал-агылының бүгү ажал-ишчилеринге Чөөн-Хемчик районунг тудугжулары, механизаторлары болгаш эр, херэежен колхозчулары кыйгырып үндүргөн. Ол кыйгырыг «Шың» солунунг бөгүгү дугаарында парламенттиң үнү турар. Ол кыйгырыкта мында деп чугаалап турар:

«Октябрың Социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнун байырдалының хүнүнде бүгү колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирин дугайында сорулганы үзө шийтирээр. Ол сорулга-биле 1957 чылдың ноябрь 7-ге чедир районунг колхозтарыга 250-ден эвээш эвес чуртталга бажынарны тудар бис».

Оон ынай чөөн-хемчикчилер бүдүрүлгени, мал ажалының болгаш култура-амыдыралың тудугуларын хуусааның бетинде күтүсчү, колхозчу суурларын чаагайжыр талазы-биле тодаргай хүлээлгени албышан, ол сорулганы күтүсчү сорулга-биле ажал кылгып шыдар бүгү колхозчуларын 30 хуудан эвээш эвесин тудуг бригадаларыңа ажалыларын шийтирээр.

Чүс-чүс чылдарда мытыг, хирлиг өглерде тиреңи чурттап, тайга сын кижилер кижү чоран араттарын чуртталга бажынарныче кирип, дешмал-гелит суурга амыдыралче долгуу-биле шилчирер чоруу бистен областың байлыгына эң чутула сорулгаларың бирээш болур.

Колхозчу араттарын амыдыралын социалист буг-биле чаартырың бо төгүлүг сорулганы чедишкениг шийтирээринге эркинчилеринг инициативасын улуг ужу-дузалыг. Партияның Эркин райком болгаш райтүсүм колхозтарга тудуг ажалыңе район төвүнүң ажалың, албан-хаакчыларынчаң эгележ районунг бүгү ажалың чонун көдүрүп үндүргөн. Колхозчу тудугларга шөф дузалыгының партия райкомунун секретары эң Чыгма болгаш райтүсүмчүн даргазы эң Аракчаа олар боттары баштап, шөфчилерин боттарының үлгери-биле сорук кирип турарлар. Ындыг шөфтин аргазы-биле район төвүнүң албан, организация черлеринг коллективтери «Коммунизмче орук», «Чаз орук» колхозтарын кайзынган-даа 500 хой кирер даш кажааларын кылыртыга 300 кубометр дашты, кыштагаларга кажаалар тударыга 2000 ажал чүдүтү белеткен берген.

Район төвүнүң коллективтерининг үлгери-биле «Коммунизмче орук» колхозтун кижигинери кижиги эмгекчилеринг бажынын тударыга 50 муң рубль көдүргөн турда, ову 10 муң-на рубль чарыгдаш кылган алган. Ол артында колхозчуларын ишти күш-биле чагыс-ла хуу иштинде 1300 чүдүтү белеткен, колхоз суурунга сөөртүп күжүргөн. Районунг колхозтарын боттарының күжү-биле эмгекче салырлар, ажаллар тудуп алыр деп турар. «Коммунизмче орук» колхоз болууну хөрөңгилеринг школа тударыга 50 муң рубльди тускайлаан. «Кызыл сымдык» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарын комсомолчулар болгаш ажалыңе хову турлагарында 3 чаа бажынарны боттарының күжү-биле тудуп турарлар.

Чөөн-хемчикчилеринг эгележкенин болгаш эркинчилеринг инициативасын дүштүр ажаллар чоруу областың мурунга салынып турар төгүлүг сорулганы — колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирерин доозар сорулганы чедишкениг шийтирээринге улуг күш болур.

Мынчанга чөөн-хемчикчилеринг эгележ чоруун болгаш эркинчилеринг инициативасын областың бүгү чер бүртүгүн дөткөп, көдээ ажал-агылың бүгү ажал-ишчилерин, областың бүгү хой-ишчилерин сургулганын айткырың бо чылын долгуу-биле шийтирээринге мобилизация — партия, совет болгаш хой-ишчи организацияларын чутула сорулганы болур.

Колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирер айткырың шийтирээринг бажынында артып каар кадыг-даа организация чурт болбас. Чүрүтүрүп, садыг орталыгы, МТС-тер, култура-чарышкың ажал черлери болгаш оон-даа эске хой-ишчи, күрүңе, ажал-агыл органдары бо төгүлүг сорулганы шийтирээринге боттарының күшү-биле идеяларын кижир хүлээлгелер.

Хорайын болгаш районунг төвтерининг ажалың чоннарың колхозтарга шөф дузалыгыңе организацияларын улуг ужу-дузалыг. Ындыг турбасе, Кызыл хоорайың болгаш районунг төвтерининг хой-хей организациялар колхозтарга шөф дузалыгың көргүсчү хүлээлгени четкес күтүсчү турарын демдеглеп чоттур. Мааза мындыг чижесте көргүсчү болур. Эркин районунг ың ажал-агыл чери колхозтарга шөф дузалыгың көргүсчү талазы-биле районда муракчы организацияларын бирээш болуп турганда, Чөөн-Хемчик районунг ың ажал-агыл чери сууржула ажалыңа дузалыг туржук, харын колхозтарын тудуп ыңаа белеткээр чорин айткы бербейн, алаа саат ужуражырып турган. «Октябрь 30 чылы» колхозту шөфке алган хиреңде, ол ыңаа ажал-агыл черининг эгележкени эң Овчаренко «колхоз чүвү кылып бээр дугайында чыгын бээр болза, алаа дузалыгың бис» деп серте чөй медетеп турар. Ол ыңаа Чадана МТС колхозтарга 2000 кубометр ыңаа сөөртүп бээр хүлээлгелер турган, март ортаңа чедир чагыс-даа кубометр-ни сөөртүп бербейн. Мындыг чорутура-биле партия райкомнары болгаш райтүсүмчүн моон соңгаар эштежин болбас ужурап.

Колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирер сорулганы бо чылын үзө шийтирер болурун бүгү ажалың бисте бэр. Бистинг колхозтарыңе чаа организацияларын, сууржула ажалын өгелен турар үзүңне бодалар, олар ам организация, ажал-агыл талазы-биле бажыңа, машина-техника-биле эке чөсөргелен болгаш Чөөн-Хемчикте эң Севильбаа, Чаз-Халде эң Анай, Бил-Хемде эң Чыгма, Овчире эң Дамдык-оол, Тес-Хемде эң Адыа чижелит мергешидит тудугу кадрлар өскөн.

Областың бүгү болдуар ажаларын болгаш куралдарын барымдаалаан, СЭКП Тыва обкомунг бюрозун чөөн-хемчикчилеринг эгележ чоруун чүдүтүп деп санаанышан, ол кыйгырың колхозтарга, бригадаларга, фермаларга чугаалапкан, колхозтарда тудугун темпизин дүрдөдир болгаш Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнга алдар кылдыр колхозчуларын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирер талазы-биле чоттур хүлээлгелерин аларын СЭКП районнарыңа болгаш райтүсүмчүнага хүлээткен.

Колхозтар тудуун талазы-биле алдынтан хүлээлгелерин амыдыралга боттандыра талазы-биле организация ажалды күштелдирин, масса-политиктиг ажалды калбартын турган, ажалың чоннарың күш-ажалың көдүрүшкүңн хайыктырып, оларын чогадыкчы инициативаны көжүдери — партия, совет органдарың болгаш колхозтар баштаар черлеринг хүлээлгези болур.

Колхозчу тудугуларын планн чедишкениг күтүсчү талазы-биле амты үдө бир кол сорулга болза тудуг ажалын долгуу-биле белеткээр, ову чоттур үзүңне сөөртүп алыр болур. Оон ынай чурттуг тудуг материалдарын калба-биле ажалыңе организациялар херек.

Колхозчу араттарын долгуу-биле сууржулар айткырың шийтирээринг төгүлүг сорулганы шийтирээринге коммунистер болгаш комсомолчулар мурунку олутта турар ужурап.

Совет Тываның эр, херэежен колхозчулары, бүгү ажалың чоннары! Чөөн-хемчикчилеринг эгележ чоруун дөткөп, эркинчилеринг инициативасын үлгериң эдиреп, Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнга алдар кылдыр социалист чарышты калбартыңар! 1957 чылды колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче долгуу-биле шийтирээринг чылы болдураң!

Октябрың 40 чыл оюнун байырлалыңа белеткел дугайында СЭКП ТК-нын Доктаалын брошюра-кылдыр парлаан

«Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнун байырлалыңа белеткел дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалың тектирер Бүрүнчү поли-

тиятитг литературалар үндүрер парламга чери брошюра кылдыр парлаан. Ул брошюраны массалыг тираж-биле тараткан. (СЭТА).

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 64 (3776)

1957 ч. март 30, суббота

Өртөө 20 коп.

Тыва автономнуг областың көдээ ажал-агылының бүгү ажал-ишчилеринге

Чөөн-Хемчик районунг тудугжуларының, механизаторларының
болгаш бүгү эр, херэежен колхозчуларының

КЫЙГЫРЫ

Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнга уткуштур колхозчу
араттарын өглерден бажынарныче шилчирер ажалды доозар дугайында

Эргим өштер! Совет Эвилелиниң Коммунист партиязы-ның Төп Комитет «Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнун байырлалыңа белеткел дугайында» болуун Доктаалыга СЭКП-ниң XX съездининг төгүлүг шийтирлерин амыдыралга чедишкениг боттандырыңе социалист чарышты калбартың болгаш ажалың массаларың чогадыкчы идеяларын мобилизацияларын кыйгырып турар.

Бистинг Тыва автономнуг областың социалист чаартылгаларын дугайында Коммунист партияның болгаш Совет чазактын хүн бүрү сагын салышкыныңа сорук кирген Чөөн-Хемчик районунг тудугжулары, эр, херэежен колхозчулары бистер, районунг бүгү ажалың чонун ишкеш, партияны болгаш чазактын кыйгырыңа харылаанышан, бистинг Улуг Төрөөн чурттувун чаагай чорутуңа улам күженишкениг ажалың-биле болуусе социалист хүлээлгелерин алдыс. Тыва автономнуг областың байдалыңа хүнүн эң чутула сорулгаларың бирээш колхозчуларын амыдыралын чаагайжыдып тургузарың, аларын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирер болур дөдөрүн билит турар бис. Колхозчу араттарын амыдыралын социалист чаартылгаларын чуртталга тудуунуң улуг ужу-дузалың мөдөрөп билбешан, 1956 чылда районунг колхозчуларыңа чуртталга бажынарның тудуунуң планын 103 хуу, мал кажааларыңың — 115 хуу болгаш бүдүргө тудугуларыңың — 113 хуу күтүсчөн бис. Чүгө эрген чыгын 252 колхозчу өгөргөдөр өглерден бажынарныче кирген. Мындагы «Искра» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарын тудугуларын 1956 чылда бүгү көргүсчү талазы-биле тудуп планын ажал күтүсчү, колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирер ажалды колдуула дооскап, дыка бурунгаарлашкының чедир алганар. «Искра» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарын ажал-агыл төптеринде клубтарын, радио бөдирлерин, бөжүлгә бажынарны болгаш колхозчуларын култура-амыдырал хандыргалыңа эске-даа хей тудугларын ажалгалга дугаалаң.

Оң-биле кады колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче бүрүн шилчирер ажал ам-даа доозулбаан, 250 ажал-агылар өглерде чуртаанышан деп чүвени билит турар бис.

СЭКП-ниң XX съездининг төгүлүг шийтирлерин амыдыралга хуусаа бетинде боттандырың дөш демисепишан, бистер болуустун аргаларымысты саапп көргөш, Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюн чаз-чаа күш-ажалың чедишкениг-биле демдегээр деп шийтирелдик. Ол дугайында болуусе дарааныңа хүлээлгелерин ап тур бис:

1. Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнун байырлалың хүнүнде бүгү колхозчу араттарын өглерден чуртталга бажынарныче шилчирер дугайында сорулганы үзө шийтирер сорулга-биле 1957 чылдың ноябрь 7-ге чедир районунг колхозтарыга 250-ден эвээш эвес чуртталга бажынарны тудар бис. Ленин аттыг көдээ ажал-агыл артелиниң тудугуларын 40 чуртталга бажынарны, «Октябрь 30 чылы» колхозтун — 46, Жданов аттыг колхозтун — 32, Казинин аттыг колхозтун — 32 болгаш «Большевик» колхозтун — 25 бажынарны Октябрың байырлалың бетинде ажалгалга дугаарын хүлээлгелерин турарлар.

2. Мал ажалың оран-суурларын тудуунуң талазы-биле чыл планын бүгү колхозтарга 1957 чылдың октябрь 15-ке чедир күтүсчү. Ол үгө чедир 540 баш ишек кирер

Улуг Октябрыга алдар кылдыр

УСТЬ-КАМЕНОГОРСК. (СЭТА). Улуг Октябрың 40 чыл оюн демдегээр-биле Зырянскын коргутуң комбинатың дагылары планга немелде кылдыр оң-он демир ову составтарын-дан ажал руданы капп тыншанар.

Болуунг нормалын күтүсчү турар дагылар бүдүргөдө чөй. Рудиния ажалчыларын — калбаа профилдия дагылары. Олар чер алдыңа механик-нерин боттары ажалгалды, оларын агар септегелерин чорутуп турарлар. Ол чорук участоттарын доктаал механиктеринг болгаш слесарыларын штатдын кадырларынга арганы берген.

БРЯНСК. (СЭТА). Брянскын машина тудушкун заводунг коллектив электро-поэдилер бүдүрүп үндүреринг квартал программалын күтүсчөннөр. Пландан ажал кылган электропоэдилер шыгалзаа кирген. Силникаттыг тудушкун Бряньск заводунг коллектив ам хүн бүрү пландан оналгалыңа ажал дөт хонук ажаллап турар.

Оң сойда Москваның Лихачев аттыг автомобиль заводунг ажалчыны П. С. Морозов, чогаалчы В. П. Катасов, нефть институтунг студентин В. И. Ермолин олар байыр чадирген чымыг өстөр-биле чүгө чугаалаанар.

Венг Улус Республиканың чазак-партия төлөөлөрүн ухтурчүтү Юнош Кадрга дарагалың сөс бөргө залга динитиг ажал чазакшыларын чангылаң турган.

ССРЗ-нин Министрлер Чөвүлүгүн Даргазы Н. А. Булгакин митингте улуг чүгө чугаалаан, оң чугаазы динитиг ажал дарагалыңа ужурашкан. (СЭТА).

Совет Эвилелиниң болгаш Венг Улус Республиканың улустарының аразында найыралдыг митингиз

Венг Улус Республиканың чазак-партия төлөөлөрүн Совет Эвилелиниң келгени-биле холбаштыр ССРЗ-нин болгаш Венгрияның улустарының аразында найыралдыг митингиз март 27-де Москва болган.

Найыралдыг заводтарың болгаш фабрикаларың, интеллигенцияның, Совет Армияның, ажалчыларын, хей-ишчи организацияларын хей саннын төлөөлөрүн Кремльдиң Улуг ордуңа чыгаланар. Ложаларда — дипломат-тыг корутуң кижигинери, Москва Венг элчин черинин ажалдачылары, совет болгаш дашкың журналистер. Бөжөкениң алды шав. Венг Улус

Республиканың чазак-партия төлөөлөрүн кижигинери өштер Янош Кадр, Ливан Доби, Антол Апро, Мире Хорват, Дьольа Каллаз, Карой Кинш, Геза Ревес, Янош Болдоки, өштер Н. А. Булгакин, К. Е. Воронцов, Л. М. Каганович, Г. М. Меленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Г. К. Жуков, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шепилов, Н. М. Шверник, Ф. Р. Боллов, А. Б. Аристов, Н. И. Белая, П. Н. Поселов президиумга көстүп келгеннөр.

Ажалың чоннар депутаттарың Москва хоорай Советининг күтүсчүмун даргазы Н. И. Бобровнико митингиз ажалган.

СЭКП обкомунун бюрозунда

Чөөн-Хемчик районунг тудугжуларың болгаш бүгү колхозчулары-ның Кыйгырың СЭКП Тыва обкомунг бюрозун чугаалажып көргөш, колхозчу араттарын чуртталга бажынарныче шилчирер Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнга чедир доозар дугайында ол Кыйгырың дөткөп деп шийтирлээр.

Октябрың социалист Улуг революцияның 40 чыл оюнун алдар дээш колхозтарда тудугун темпизин күштелдирер болгаш колхозчуларын өглерден бажынарныче шилчирер талазы-биле чоттур хүлээлгелерин ап, Чөөн-Хемчик районунг колхозчуларың бо эгелекчи саналын колхозтарын, бригадаларын болгаш фермаларын хуралдарыңа чугаалажырын организацияларын партия райкомнарыңа болгаш райтүсүмчүнарга СЭКП обкомунг бюрозун дааскан.

Октябрың байырлалыңа уткуштур

Улуг-Хем районунг Киров аттыг көдээ ажал-агыл артелиниң кижигинери «Октябрың 40 чыл оюнун байырлалыңа белеткел дугайында» СЭКП ТК-ның Доктаалын улуг сетки ханым-кың-биле хүлээп алганар.

1957 чылда артелиң мурунда салдынтан сорулгаларын чедишкениг күтүсчүрүн хүлээнишан, районда «Бүш-ажалың хосту» колхозунг ажал-ишчилерин социалист чарышты кыйгыр-ган.

Колхозчулар мадың баш саппын өстүрериң планн чүгүнер зайы-биле ажал күтүсчирин болгаш саар ишек бүдүргөдөн 900 литр сүтү, бир хойдан-на 2,1 кг дүтү ажалын шийтирээрнөр. Чамык муракчы санчылар Серенди, Мия, Сириниңа олар боттарыңа бажы-лаан ишек бүдүргөдөн 1100—1200 литр сүтү сапп ажалын хүлээнишан. Хойжу А. Давалай 400 хойдан 418 хураганы, Бегин-Хуурак 370 өштүдөн 400 ажалын алыр дөдөрнөр.

Колхозтун таражалыңа база белеткен хүлээлгени алганар. Бо чымын тараа култураларыңа ортумак-биле 13 центнер, оң иштинде кол култура — кымылтан 15 центнер дүжүттү өстүрүп алыр. Алган хүлээлгени херек кырыңа боттандыра дөш чакы тарылтаны 7—8 ажал хүннеринде өрттирериңе улуг белеткел ажалың чорутуң турар. Тараа култураларыңа үзүниңнери белеткениң.

Колхозтун малчыны арган хүлээлгелерин алдарың-биле күтүсчир дөш баштыгың төртүткен чаш малдыны меңди замталгап ап турарлар. Бизаа ажал-чымы эң Дугаржап төрөөн 30 ишектег бизааларын, өштү кадарчым Бегин-Хуурак баштайм олдан 110 өштүдөн 120 ажалың меңди дорутуруп турар.

Болдоз бүдүргөдөдөн тудуг болгаш эске-даа ажалыңың талазы-биле тодаргай хүлээлгелер алдынтан.

Күш-ажылчы белектер дээш

ЧАДАНА. (Телефон-биле). Октябрың алдарың 40 чыл оюнга күш-ажылчы белектер ужуражың дөш чарың Чөөн-Хемчик районунг бүгү-ле черлеринде калбарып турар.

СЭКП Төп Комитетининг Улуг Октябрың байырлалыңа белеткел дугайында доктаалын Чадана АТК-ның доктаалы танышан, сөөртүлгениң чыл планын ноябрь 6-ла 105 хуу күтүсчирин хүлээткен. Чамык Елисеев, Булаев, Коруненко ышкан чогаалчылар чылдың оналгалын 150 хуу күтүсчирин хүлээткен.

Социалист чарышты үр-түгөдөдөт калбартып, муракчы технологияны ажалган турган, күш-ажылчы бүдүргө-чүтүн 7 хуу бөдирин, продукцияны бот-үзүңн 3 хуу чингидирин чедип алыр деп, коллектив хүлээткен.

Колхозта чакы тарылгага белеткел

Чаз-Хал районунг «Тилалге» колхозу чакы хову ажалыңа организация белек-ленип турар. Бо чымын тараа култураларын 1550 гектарга тарым, оң меңди өрткөн чайын бүрүн белеткөн, 240 гектар чур черин Терзин меңдең алганар.

Узенин чоттур, 180 тонна тарааны бүрүн арылаан, хову турлагарыңа чедирген, оң үнүңүн база хынап көргөн. Терзин турлаңда нити чуртталгалың бир бажыны болгаш столовая бажыны тудуң, Ак-Талда ийн өрөөлдеринг бир бажыны база кылган.

Эртен чымын гектар бүдүргөдөн ортумак-биле 11 центнер дүжүт алган, а бо чымын 13 центнери алыр дөш колхозчу таражалың күженишкениг ажаллап турарлар.

Одаар ыаш белеткел

Барың-Хемчик районунг Асы-Барлык ортумак школарың бажылар коллектив чоотка чаа шөф организациям 40 кубометр ышкы белеткелгө школа чанында сөөртүп ажал алган. Белеткелгө ышкы-биле школанг хаванарыңа болгаш өөргөдө дүжүлгә участотуңа кажаа тутуван. Артан ышкы оттуларыңа белеткел алган.

Башкылар коллектив моон соңгаар-даа шөф ажалын организацияларын дугурушкан.

(Қаа-Хем рйоннцц партия активиниц зугалындан)

Колхоз болгаш совхоз бүтүрүлгөлөрүнө планнашкын дугайында «Элегес» совхоз-аар күзөн.

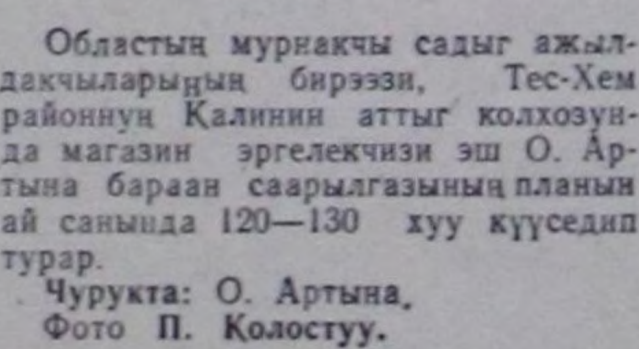
Н. ХЫЙЫРТАН.

Н. ХЫЙЫРТАН.

Б. БЮРЮНАА.

Ол шынарларны тодаргай илгереткен

Ярославская область Шербаковский порт
ажылаачызы коммунист Д. А. Брыков
базала мундун байлагга таларышкан.
Партия болгаш бирдуге журуму ол ба-
за-ла ол ышкаш уруп турган, чагырткан
кыжылеринге карзы турган, амырда-
лыгга төлөп чок чүтүлдерин кылып ту-
рган. Порттун партия организациязы
Крыковтун түрүм байлыдын чүтүлээжы
бөрөш анда төмөт көрсүскен.

Басняны Танаовтун «чараш карак» деп
ырыны ырганы, Сарыг-оолун «арга-
ны» деп шүлүктү, Дамынянын «Аарган
олгаш илги» деп басняны номчааны со-
гул болгаш көрүктүзерини сонугураалын
таара туктап, Бот-тыынгыр уран-чүт
ылгүмү удавас болур район фестивалы-
на белеткеп ажылын чорутуп турарлар.
М. ДОЗЖУ.

Дополнительно

Февраль 15-те үнгөн өөлчөгліг номер

СЭКП Баян-Хем райкому (секретары э. Савжин, пропаганда болгаш агитация бэлдизин эргелдешчи эш Малеев) «Коммунизмн тугу» солунун идел-теоретик тиг деннелин бедидер, литература талаш биле биллигит кадрлар-биле четчелд дугайында сагыш салыры күээнчиг болтурар.

Т. СЕМИС-ОЛ.

Бо чөпөстөрүнн чайладыр, магазинн азылын экижидер талазы-биле тодарг хемчеглерни алыры райпо баштаар ч ринден (даргазы эш Байыскылан) нег тинни турар. **Б. КЫРГЫС.**

Партия организациязы бүтүгүчү дайынчызы, салдыган сорулгаларны шийтпирээринге оң идеякелли хамыктын мурнунда коммунистериян политият бек меделдиндинен болгаш органиастыкында хамааржыр. Ол сорулга-беле партияны иштис демократияны

Бистен партиявистын гүжү-оң ху
рөөлөннүн сыры каттышканына, бүт
коммунистиян хөдөөлөннүн чыг
гыс зайына. Партиянын дөмр дег
гылга-чуруму болза, партиянын шугу
лаш иденкейт дөмөсирин, оң эрт
акыктарын камгаларын болташ о
лаш туржурун. СЭКП Уставынын ягел
дөсөрин, партиянын директиваларын с
кмылга эвөс, а хөрөк кырылга куту

(«Прозданың» март 26-дә мурунуку чүүлү).

Район Советинин сессиясынын шийтпирин күүседир

Ажылчы чоннар депутаттарынын Эркин район Советинин чоокта чаа болган бирги сессиясына организастыг айттырылган аягыда, Советтеринин организастыгы аягында ашарыны улам күштөлдүрүп дуга-агында айттырылган база чугаалашкан. Бирги сессия райкуукомунун кежигү-нөри, оң иштинде райкуукомунун дар-газына аш Аракчааны, даргазынын ора-лакчысына аш Сарыгананы, райкууком-нун секретарына аш Сааяны, кил-дистер ардегекчилерин, доктаама ком-мисияларнын составын бадылаан.

Сессия Советтеринин организастыг-массалыг ажылын улам күштөлдүрүп дуга-агында райкуукомунун даргазы аш Аракча-нын иштетилин дынаан болгаш чугаа-лаш көргөн. Бо айттыры талаш-биле район Советинин болгаш көдө Советтер-инин ажылында чамдык чедикшиинин чүдөлдөрүн аягыда хөй четпестерин сес-сия демделген. Советтер боттарынын ор-ганизастыг-массалыг ажылын нийтинин ажыл-агыйларын быжыгаарынче, сал-гын, кадык камгалаанын, уаус өрө-дигезинин, культура-чырымыншык-тын, сая-хөдүн болгаш оон-даа өскө чө-рөлдөрүн ажыл-чорудугазын экижидерин-че, ажыл-чоннарын үнүгө дыңла-гыр болурунче угандырып турар.

Район Советинин мурнуна болган сес-сиялары райкуукомунун ажылын дуга-агында өткөдүн, чонуну материалдыг чаа-гай амгыраалын, културтуг дөңдөлүн улам-на бедилер, нийтинин мал ажылын хөгжүдөр, оң продуктулуун көүдөдир, колхозтарга күш-ажылдын бугурунчу-лун бедилер дугайында болгаш оон-даа өскө чугула айттыргазын шийтирлөө турган.

Райкууком өрткөн чамдык дургузунда болуучу хуралдарына 166, оон иштинде ажылчы чоннарын бидиринишкенин дугайында 22 айттыргазын чугаа-лаш шийтирлөө. Оон-даа үнүгө дургузунда ажылчы чоннарын 191 бидир-инишкенин херэе берилген, оон иштинде 5 бидиринишкенин херэе хожу-даан. Бо чамдык этегинде бөр мартын бирги чартымына чедир райкуукомга кирген 32 бидиринишкенин 28-ин херэе берилген.

Дөрт көдө Советтеринин 35 катап бол-ган сессиялары партианын, чазактын салган аң чугула соругаларын көдөдө боттандырып дөш чаа-чаа айттыргалар-ын шийтирлөө келген. Көдө Советтер-инин өрткөдүн 50 хире депутаттары соң-гукчуларын мурнуна өткөдөрүн бер-

ген. Көдө Советтер ажылчы чоннарын 186 бидиринишкенин 183-жүгө чогуур үзүндө херэе берген, ажылчы чонуну хуралдарын 42 катап өрткөдүн, аяга 77 айттыргаларын чугаалаштырган. Эрткен чылын район Советинин 30 де-путаттарынын 29-у соңгукчуларын мурнуна өткөдөрүн кылган. Совет ажылдакчылар чонун ортузунга 108 ка-тап иштеткелдерин, лекцияларын чорут-кан. Советтеринин сессиялары болгаш ажылчы чоннарын хуралдарын органи-застыг-массалыг ажылды боттандырып, Советтер ажылын чаа-чаа тыттып тур-ган айттыргаларын шийтирлөөгө уа-гуу ужуу-дуулаш болуп турар. Рай-кууком көдө Советтеринин ажылын эки-жидеринче угандыр оларын даргазы-нын болгаш секретарынын чам ажыл дургузунда 5 катап семинарларын район төвүгө өрткөдүн болгаш көдө Совет-теринин даргалары 3 кижини область тө-вүгө семинарга чоруткан.

Район төвүндө даараныла черинин мастери, Эркин көдө Советтин депу-таты аш Баймыраа оонашкан ажылына эң кызыкма, даараныкчыларга үлөгерин көргүзүп, депутат хулаагезин эки кү-сөдүп турар. Нарын көдө Советтин де-путаты аш Бижээ, Бай-Дог көдө Совет-тин депутаты аш Овааты нийтинин мал ажылын хөгжүдөрүн херэеке малчы-нарын өздөлдөп, тус-тус оонашкан ажылдарын үрө-түнөдөгү күсөдүп келген.

Советтер ажылына четпестерин чай-ладырын демделешкан, оон мурнуна салдыган улау соругаларын сессия то-доттары айткан. Маана депутаттар бот-тарынын саналарын берген. Көдө Со-веттеринин сессияларынын, куукошона-рын хуралдарын шийтирлөөгө чогуур үзүндө көрбөс, аяга херэеке салды-гыр чорутар райкуукомга бар. Райкууком ботуну хуралдарына чамдык айттыр-галарын белеткел чок көрүп турган. Рай-куукомунун даргазынын оралакчысы, райкуукомун секретары көдө Со-веттеринин сессияларына кончуг ховар олтуржуп келген.

Эркин көдө Совет сессияларын, чо-нуу хуралдарын өзөш аяга чоруткан, мында-да болза, үндүргөн шийтирлөө-нү күсөдөдүн хынавай, ажыл-херек-ке массанын иштетилин көдөдөрүп тур-ган. Ол Советтин даргазы турган аш Өз-дөй чонга өздөк аяга чорутуп көргүсө-көн. Зоя Уручу, Кая Лизин дөш мыкшан де-путаттар боттарынын хулаагезин күсө-дүр хамаан чок, район Советинин сес-сия-ларына бөш өзөш олуршкан.

Райкуукомунун, көдө Советтеринин ча-нында доктаама коммисияларын ажыл-ын 2 чыл ажыл үнүгө дургузунда өөдө-лейн келген, коммисияларын ажыл-ын иштетилин хөгжөдөрү алдынаан. «Кызыл сымдык» колхозтан Эркин шко-лазына көп өөрөдүн өөрөдөдөрүн кыштын улау соок үзүндө транспорт-биле хандыра дугайында райкуукомунун декабры үндүргөн шийтирлөө күсөдө чок арткан. Депутаттарын, совет ажыл-дакчыларын кол соругазы болза, үн-дүргөн шийтирлөөнү күсөдөдө дөш өң-өң шынгы ажылдаары болур дө-дөрүн сессия демделген. Район төвүгө уруулар аялызын тургузар, райкууком-нун кидиштеринин штатын өдө көр-бөс, аяга чамдык айттыргалар талаш-биле өрткөн чамдык декабрь өтөдүн райкуукомун үндүргөн шийтирлөөгө обьектуком үш ай дургузунда херэе бер-бейн турган дөдөрүн райкууком дарга-зы, депутат аш Аракча ботуну иштетилин-ге шийтирлөө.

Организастыг-массалыг ажылдын ден-пешинде, чаа соругаларын ден-пешинде чедир Советтеринин ажылын улам экижидер чорукче депутаттарын санал-дары уланган. Чер-чер Советтеринин өрткөн соңгукчуларын ховар чоруткан соңгукчуларын берген чамдыгларын кү-сөдүп дөш район Советинин, көдө Со-веттеринин депутаттарынын мурнуна уа-гуу соругалар салдыган.

Депутаттар соңгукча оорутгарын ая-мын-биле квартал салында соңгукчу-ларын мурнуна өткөдөрүн бөдөрүн, сес-сияларын, куукошонарын хуралдарын ажыл-херекче демделеш бедилерин, ажылчы чоннарын кижидеринин хөм-чөгөрүн алдырын, партианын, чазактын шийтирлөөнү күсөдөдөрүн оларын бе-дик көдүрүшкенин өздөлдөдүн сес-сия чугулап айткан. Советтеринин ажылын экижидер, массалар-биле олар-нын херэекеке быжыгаар дугайында партианын айткышканын амгыраалга боттандырып район Советинин, көдө Советтеринин депутаттарынын алдырын херэе болуп турар. Районун ажылчы чоннары Октябрьдин 40 чыл онгата ал-дар болдурган социалисттик чарымын кал-барткан, бүгү улауу оң демселенин уурутуу, соңгукчуларын, партианын идегелин бугурудир депутаттарын дөрт болгаш хундугу хулаагезин болур. Хамык ужуу сессиянын шийтирлөө ам-дырал кырынга күсөдиринде.

Н. КИДД.

Өөрүп четиргеннер

Чоокта чаа Чаа-Хан тыва ортумак шко-лазынын өөрөдөдөрүн суурун чурт-гачы чонунга концерт көргөсөккөн. Оон программасына чамдык көжөкө ши-лер, танцылар, ырлар болгаш шүткөтөр кирген...

Бөжөкө-даа ажиттыган. Концерт хөй-нүк ыр-биле өткөдүн, Олар «Москванын фестивалы дөдөрүн» база «Найрал-дын түгүн бедик тулаа» — деп ырларын аяга ырлашканнар. «Дүе салыр» деп ты-ва танцын Селия Ай-биле Салчак Уран олар эки ойнап күсөдөккөн. Оон сө-вө...

дүндө залга үргүчүлөдөгү адыш час-кашкымы болган.

«Чаданка» деп шүткөтү 9 класстын өөрөдөдөрүн С. Кызыл-оол орус ды кы-рынга, «Полугай» «Клоп болгаш Ар-лар» деп басиларын 10-гу класстын өөрөдөдөрүн Дукар, Онер-оол олар эки чугаалашкан.

8—9—10 класстарын оолдары «Сол-даттык мана» деп ыры ырлап күсөдө-ккөн. Онуу класстын өөрөдөдөрүн аш Букова тыва ды кырынга «Авай» деп ырынын баянын үдөдөдөрүн аялыг

кыдыр ырлаан. «Школачы кожомыктар» деп Лаптаевын чогаткан кожомыкты-рын Букова-биле Лаптаева эки ырлаан-нар.

10-гу класстын өөрөдөдөрүн аялыг баяныст Сундуй Юрий баянга алаан хөй ырларын эки күсөдөдөрүн ырлашкан. Көрүчүдөр оон дыла-ла улау соңгукчу-ларын быжыгаар. Суурун чурттакчы-лар боттарынын урууларын оларга соңгукчулар концертти белеткөш, көр-гөсөдөдөрүн улау өөрүп четиргеннер.

З. ЛОПАН.

Эмчиинин сүмези

ПРОФИЛАКТИКА—СОВЕТ КАДЫК КАМГАЛААЛЫНЫН ҮНДЕЗИНИ

Илзы-бүрү азыргаларын тыптырын болгаш негестерин болдурбаанынче уг-ланган хемчеглерин медицинада профи-лактика деп адаар. Чонун кадык эки-жидеринче угланган илзы хемчеглер болза, тыптын келген азыргаларын өм-нө-рүнө бөдөрү дика ажытыг арга болур деп медицинанын шылгарангай өрөм-нигери хөй жатап айтты келгеннер.

Ажылчы чоннарын кадыкшынын камгалаар кол аргаларын бирээзи болур арыг-шеверин кылба-биле негестерин-че коммунисттик партия болгаш Совет ча-зак камгаар-даа аажок улау кичээлгеини салып келген. Кадык камгалаалына бол-гаш күш-културга Совет чазак дыка хөй аякша-хөдөдөрүн берип турар.

Эмнелге-профилактиктит, уруулар база эмнелге-санитарыг албан черлеринин, курорттарын болгаш санаторийлерин хөй четкелерин кадыктыг арга бистин чуртта тургустунган. Медицианын 75 дөдө өөрөдөдөрүн чамдык-на 24 муу хире өмчилерин белеткел үндүрүп турар, ам бистин калбак-делем чурту-вустун хоорайларында, суурамында 310 муу өмчилер ажалдан турар.

Илзы-бүрү азыргаларын утка-шына-рыкча болгаш тыптыр чылдаганынынче хамылап кирер арган, улау орус физи-олог Н. П. Павловтун болгаш оон ула-мылаачыларын шийчиледери азыр-галарын тыптырлөө демселге канчаар-даа аажок улау ужуу-дуулаш бистин совет кадык камгалаалыкча берип турар. Ор-ганизминин кадык-даа, азыр-даа байла-алыга медреса системасы, ылангыча оон дөдө кезин — баш мээзинин карттары өң улау ролдугу Павловтун шийчиледер-и тодоткан.

Баш мээзинин картты камгалаа чөп-сектерин мобилизастап шыдава-апарган-да, медреса системасын камгалаанын чылдаганын-биле азыргалар тыптын бол-ур. «Азыргалар тыптыр бе азы чок бе, азыргалар тыптыр бе хөй өлөткөдүн турар бе дөдөрү — бо бүгү медреса системасын хөдөдөрүн камгааржыр» — деп Н. П. Павлов бижээн.

Павловтун өөрөдөдөрүн үнөсүнүнче өң хөдөдөр хемчеглер азыргаларын тып-тырынга улау камгалаа хамгааржыр. Медреса үрелишкенин база кадык-даа азыргаларын тыптырын болдурбас дөдөр, азыргаларын баш улау камгалаар аргаларын чон амгыраалга-да, бугуру-дөдөрү-да аягылаа турар ужурут. Ол хемчеглерин медресинин кадыкшынын камгалаары кыдыр нийти-биле хара-терлөп болур. Медреса системасын ка-дыкшыны — бүгү организмдин кадыкшы-нын үндөдөрүн болур.

Аараан кижини сергек болгаш өөрүшкү-лүг байдалын чидерип, ажалдаар арга-зын чидерип. Хөй азыргалар улау биче аашымын чоруткарга таварыштырар. Аашымын чорук ийи ужуу-улаагы. Бир талашында, кадык-бир организмдин таар-ымча чок, азырды байдалын медреса, аараан организм камгалаарын, өмнөш-кел хемчеглерин азырын кичиге сагы-ндырып турар. Өскө талашында, аашымын чорук кижинин медреса системасын, оон улаа аякша-чорудугазын үрөдөдүн, оон нийти байдалын баскырдып турар. Оон ынай азыр — кижини өлүмгө чедирин, амгыраалын чидерип болур. Бо бүгү бол-за, өң чагай херек болур кадыкшымы камгалаарынче кижилерин албаан тур-ар.

Чамдык азыргалар камгалаашканын болдуржуп, хоочулар хөдөдөрүгө шийил болур болгаш кижини бугу амгыраалы-нын дургузунда инвалидге таварышты-рып болур.

Бир аяга азыргалар бугурун-биле кадык-шып сөгүсө-даа, азыргалар организм кидири-ла бир исти артырып каар: ам-дыралга өң чугула организмге — чүрө-ке, хан дамыраалыга, бүрөктерге, ме-дреса системасын камгалаар бөдөрүгө кижини азыргаларын артып каар. Ол чүдө, азыр өрткөн азыргалын түнө-лөдө кижинин организмге ыявалыга кам-гаар. Бугу амгыраалынын иштетилин кижилер хөй азыргаларын арып өрткөдөр. Бир аяга чурттакчы чонун ортузунга азыргалар өлөдөн негестерин турар болза, оларын күш-шыдаа, шыдамыккай, ажалдаар аргаа кудулаар.

Азыргалар болдурбас талашы-биле баш бурунгаары хемчеглер ажылчы чо-нарын чүдө кычылдардан камгалаар, кадыкшынын камгалаа, күш-шыдаа, ажылга аргалык бедилер өдөр, хөдө өмнөшкө албан черлеринге, азыргалар кижилерин ажаарына куртуунун чарылдан турары хөй миллиард аякша хөдөдөрүн кампаан алыр арганы бөдөр.

ААРЫГЛАРЫН ТЫПТЫРЫН БОЛДУРБАС ДЭШ БАШ УДУР АЛЫР ХӨЙ-НИИТИЧИ ХЕМЧЕГЛЕР

Совет Эмнелде азыргаларын тып-тырын болдурбас хемчеглерин үнөсүн болза, бүгү нийтинин үргүчү өзүп турар материалдыг чагайлыгына, оон кул-туртуг хөдөдөрүн максималдыг хам-дырып болур.

НИИТИНИН МАЛ АЖЫЛЫН—БЕДИК ДЕҢНЕЛЧЕ!

Мал ажылынга удуртулганы экижидер

Кызыл районун «ТАРН XII съездин» көдө ажыл-агый артелинин кежигүннөри Октябрьдин 40 чыл онгата чедикшиинин ужуражыр дөш күженишкенин ажал-дан турар. Малчын Өмөй-оол, сүт-бараан фермазында быгаа ажаакчызы Биче-урут, сангачылар Дмитриева, Башый мыкшан күш-ажылга кызыкма, малдын продукту-луун бедилер дөш ак-сеткилдиг ажал-дан турар мурнакчылар хөй.

Илзы-бүрү болза колхозтун ажыл-агыйын хөгжүдөр дөш бугу күжүн берип турар кижилерин мурнакчы дургузун-ын калбартып, көдө ажыл-агыйын өң чугула алыр — мал ажылын сайыра-жык талашы-биле айттыргалар артык баш-таар чери, партия организастыг СЭКП-нин XX съездинин шийтирлөөгө дүштүр ам-даа өдө тургузуп шыдаваан. Мал чөм белеткел план чыл бүрүдө че-дир күсөдөдөрүн келген, ол мыкшан мал-дын одарлаашкыны организастыг чөк өрттүп турары чаңчыл болган.

Эрткен чылын мал чөм белеткел планын колхоз чүдө 30 хуу күсөдөдөр, чайгы оларын организастыг чөк чоруткан. Кыштагалаашкында кадык-даа белеткел чөк кирген. Оң түнөсүндө 7 муу ажыл баш пээр малдын күжү арып, амгы үдө берге байлаада туруп турар. Хар чаап, кыш дүшкөдө, кыштагалаа арга кал-жаалар сөптөдүн, чаа калжаалар немей кылдырмаан турган. Малчынар сөптө-дүн кыштагалаа көдөр ужурга та-варышканнар.

Эрткен чылын төртүгүн аяга, хура-ганын үсөш, Удубараага кадарган. Кыштаг чонунан ол августта хонган Те-рек-Адаанга ноябрь төнчүзүгө чедир турган. Соок дүжүп келгенде дүбү далаш-биле Кыдыр-Ийге доң черге калжаа тут-каш, кадарчыны көдөдөрүн. Белеткел чөк чамгыраалында «кыштагга» барган до-раан-на чам мал өлүп алаан, бо ара-зында 22 баш ховаран. Тургузу азыраар арган аяк, хураган хөй, малга чидирип сөгөн төгөн. Мартын илги чуртунда өлөдө калжаага мал турар арга-жок, ишти

балгаштаган. Арып баксыраан аяк, ху-раганнар даштын чадагы терде хонуп турар.

Барыдагы улау малдаккан хуна, кош-карлар март 12-де доң калжаага көдө-дөрүн-биле аяга хаартыш, сөгүгү хунерге чедир 12 баш өлгөн, а кошкар болгаш ху-наларын күжү дыка арган. Көдө-Дажы, Бойду-хөй оларын кадыкында малдын нийти байдалы база-ла багай болуп турар. Бойду-хөдөрүн кыштаанда чам мал ху-лаап алырдыга кадык-даа белеткел чөк. Төртүгүн хураганнарын өдө ажаап, чөмгөрүп турар. Аяга сымшпастай бөдө-рө, негери-биле кады мал тургузар-арга-жок балгаштаган калжаага хондурун тур-ар. Чам, боос болгаш сувай малдарын хар суу-биле балгашталы берген калжаа-да хоолустур тургузуп турар.

Нийтинин малы мындыг берге байла-да турла мал өмчизи Храмов, зоотехник Ерифанов олар боттуг хемчеглер албайн турарлар. Олар малчынарга ховар барып, кыштагалаа байдалын билбес. Колхоз баштаар черинин даргазы аш Иванов, колхозта партия организастыгын сек-ретары аш Базыр малчынарын ам-дыралын соңгуктап көдөдөрүн турар. Кы-штагалаа малчынар ам-даа өлөдөдөр чурт-тап турарлар. Малчын Биче-оол, хаван алаакчызы Саман оларын бажынары дыка багай.

Колхозтун малынын байдалын бертед-турда Кызылдын райкууком болгаш СЭКП райкуу шийтирлөө хемчеглер ал-байн турарлар. Колхозтун 9 муу ажыл малы кызын-даа, чайын-даа олар сол-унай чамгыс аяк черде туралгашып турар. Улау-Хеминин уунда Чамгыс-Дит, Суг-Бажы, Сукаш мыкшан малга таарымчалыг олардын ырак дөш колхоз ажылааган турар.

«ТАРН XII съездин» колхозтун мал ажылында четпестерин улауулап, малдын ажалгазын болгаш чөмөгөрүгезин эки-жидер талашы-биле организастыг хемчег-лер алыр негетинип турар.

Т. САРАЕВА.

Чылгы ажылыныче кичээлге салыр

Ажыл-агыйга чылгы малдын ажыл улау. Ону муушкы-даа, транспортка-даа ажалгаар.

Илзы-бүрү улау-Хем районун Киров аттыг колхозунда чылгы малдын ажыл-агыйын чедир үнөсөдөрүн турар. 1956 чылда чылгы малды өстүреринин планын колхоз чүдө 60 хуу күсөдөдөр. Төртүр 100 бе бугурунче чүдө 66 ху-нун алынган. 1955 чылда көдө ажыл-агыйын Чаданада дургузуга станция-зында Оролтуун чедир укаалыг аскы-рын өккөдөр. Багай ажалгаанын чыл-даганын олар аскыр удаваанда өлгөн. Оң өрткөдө 24 муу рубль төлөп, кол-хоз улау когаралдыг болган. Ону багай ажалгаан буруулу кижилер аяга-ла олу-руп калган.

Колхозта хөй ажыл айттарынын ажалгаанын кончуг багай. Колхозтун суу-рунда таарымчалыг аяк калжааы бөш чөк, айттар аяга чадагы терде туруп турар. Тудуг ыякынин сөөртүгезинге айттар шоолуг ажылаатынмай турар. Колхозта 5 автомашиналарын чүдө илги ажалдан, ышт сөөртүгезинге чедикшип турар. Илзы-бүрү кол-хозта дыка хөй айттар ажылаатынмай турар.

Колхозта улау өрткөдөгү аскырлар бар. Олар бөш калжаа чөк ажыл черде ту-рарлар.

Калжаа чылгы малды шийтир, өмнөдө дөдө кире кааптар чадагы калжаа бөш чөк болганында чылгынын инек фермаларын камгалаарынче хаварын кинер таварыгалар бар. Чылгынын чөл, кудуру, түсөдү дүгү четче ажыл-агыйын турар.

Бир аяга ажалга, хайгааралын эки-жидер, ажал-агыйга эки ажылаар болза чылгы мал колхозга улау оруга-лыг болур.

Д. ЧАМЗЫРЫН.

Парлатынмаан чагааларын изи-биле

Чөд-Хемчик районун «Октябрь 30 чыл» көдө ажыл-агый артелинде мал эмнелгезин салбырын ардегекчи Ишкенюв колхозтун азыргаларын шийтир өмнөдөрүн, сөгүгү үдө өлөдөн хөй мал ховар өлөгөн болгаш өлгөн малдын азырын анализтеп изерттеп, мал-чынарын медреса-биле аяктыр бич-жип турарын изерттеп көдө корреспон-дент М. Мөңгө редакцияга бижээн. Ол дугайында хыналда чорударын редакция Чадана МТС-ге медреса.

МТС-тин улау мал өмчизи Строганов-тун редакцияга дыңдааны болза, Мөң-генин изерткен фактылар хыналдадан шын болуп изерген, багай ажалдап тур-ган Ишкенюв ажалдан үндүргөн, кол-хозта мал эмнелгезин салбырын ар-дегекчинге өскө өмчип чоруткан.

Талы районун «Революциянын чамгызы» колхозунун эң хөй ху-жуларынын бирээзи Чооду Тивин-нин кадыкында 570 баш хойлар бар. Оон хойларын бо кышты хур ажыл турар. Чурукта: хойжу Ч. Тивин хой-ларын кадырып олур. Фото В. Лутковту.

Бистин чуртувустун бүгү районнарын-да, хоорайларында, область төптеринге эмнелге санитар-эпидемиологтук албан черлерин, куртуунин санитар инспекция-зы тургустунган. Медицианын ол албан черлеринин ажылдакчылар азыргалар-нын тыптырын болдурбас дөш баш улау хемчеглерин чорутуп турар.

Чуртталга туугаларын кадыкшынга таарымчалыг черлерге турарын олар кө-рүп хайгаарал турар, санитар организм-нин чөмөгөрүгезин чөк кадык-даа ту-дугу тутпас, оон бадмалаа-даа. Бир аяга азыргаларын баш улау камгалаар аргаа кудулаар.

Бүдүрүлге-санитар өмчилерин бүдүрү-гелерин өмчилерин-биле кадык бугуру-дөдөрү-даа аягылаа турар ужурут. Оларын айткышканын бугураа агааралаа, одалга болгаш өскө-дөдөрү системаларын чөмөгөрүгезин кыдыр, кадыкшылынга багай саздарын чедирип турар доогуу база ховарыг гатарын (хөдөдөрүн), ажалдан турар черин өмчип өрткөн оон-изин болгаш азыргалын ол системалар чайлаадып турар.

Аш-чөмөгү санитар өмчилерин ыяк-че, складтар, магазинер, столоваларыг кийир турар продуктуларын азыргаларын, эки шынарын, чөм продуктуларын ший сөөртүрүн болгаш шынаарын, оларын чөмө шына кыдырын хынап тур-рарлар. Аш-чөм бүдүрүгелеринде бол-гаш столоваларда ажалдан турар ажал-дакчылар ай санында өмчип шийилгезин өрттүрер. Халдыралыг азыргаларын аш-чөм таварыштыр негестерин дөш ол ажалдакчылар арыг-шеверин чуртуу-н шийини сагыр хулаагезин оларга дагып турар. Бистин санитар өмчилер-ин чурат бажынын, парнемаксыраа чер-

лерин үргүчү хынап, арыг-шеверин кө-рүп турар.

Школадарда санитар өмчилерин уруулар албан черлеринде арыг шевер чурумнарын сагып турарын хынаар, өрөдөрүн арыг агаарыг турарын, чылымын, чырыкты-нын, довурак-доогуу чөк тургузарын, урууларын партага шына оларын хы-наар. Бо чүдөдөрүн шына сагып күсөдөр болза азыр-бүрү азыргаларын тыптыр-лар хире хөй чылдаганынын чайлаадып, урууларын кадыкшынын экижидер тур-ар.

ТУС-ТУС КИЖИЛЕРНИН ПРОФИЛАКТИКАЗЫ

Нийти хемчеглерин аягыда, совет ки-жи ботунун организмин быжыдып, азыргаларын тыптыр чылдаганынын болдур-базынын өздөш аяга хулаа хемчеглер бар. Ол хемчеглерин хулаа профилакти-ка азы хулаа гитиона (арыг-шевер) деп адаар.

Уйгунун шына чурумун сагыры. Кижин ботунун бүгү амгыраалын үштүг бир кезин улау, оон артканын ажаллаап удавай өрттөр. Павловтун шийчиледер-и уйгунун

Даштыкыда

Улусчу Польшада чаа хоорайлар тудуу калбарып турар

Венгрияның аныяктарының коммунисттик эвилелиниң организацияларын чер болганда тургузуп турар АКШ-та автомашиналар бүдүрүлгези январь—мартта 4,6 хуу кызырылган

Улусчу Польшада чаа хоорайлар тудуу

ВАРШАВА. (СЭТА). Силезияның муруну чүтүндө, уран көрүштүг Поппрацана хөдөм ирак эвесе Силезияныкы дагы-ларының болгаш Нова Тыхыныкы металлургиянык хоорайны тудуу турар. Баштайгы туугулар манжа келгеннен бээр чүгө беш чыдар өрткөн, а ам чаа хоорайда калбак болгаш дөрт куумчулар шийдүгөн, шөкөр болгаш сесерликтер кылдырган, чүч-чүс чурттага бажынары болгаш култура-чыры-башкыныкы албан терлериниң он-оа бажынары өсүп үнгөн.

Нова Тыхы каш-каш он-он муң чурттагылар. «Земовит», «Весела» шахталарынык дагылары, а ол ышкы Силезиянык элөөн каш металлургия заводтарынык ажалчылары мында чаагайжы туттунган квартираларын алганар.

Нова Тыхы болза Улусчу Польшада ам туугу турар хей-хей аныяк хоорайларнык бирөөл-дир. Польшанык В. И. Ленин атыг кайгамчык уулу металлургия комбинаты-биле кожа Нова Гутанык металлургиянык аныяк хоорай өскөн. Ол ам безин 90 муң ажыг чурттагылар.

Устүү Силезияда элөөн каш чаа хоорайларнык болгаш шахтержу туурларнык туугу чурт турар. Чыжааларго Нова Писковиде хоорайны туудуп турар, ол хоорай эң чоокку үдө 70 муң чурттагылар, Нова Домброва 60 муң чурттагылар болуп, оон ыңай Нова Грохец хоорайны болгаш эскерлери-даа туудуп турар. Чаа хоорайлар туугу Алдым Силезияда, Люблинде, Гданьске, Белостокта болгаш эске-даа өсөдөстөрүдө база чурт турар.

Дайын сөөлүндө чылдарда Польшанык хоорайларында болгаш ажалчы стурларында бүдүн чартык миллион ажыг чаа өрөөдери ажалда дужаган.

Беш чыл планын чурттуң хей-хей районларыга чурттага туугун калба-биле дөжүдери көрүп турар. Эң чоокку беш чылдарың дургузунда 1200 муң ажыг чаа чурттага өрөөдери ажалда дужаган турар ужурут. Польша наймалаа, а ол ышкы Устүү болгаш Алдым Силезиянык хоорайларыга дыка хей чурттага бажынары тударын көрүп турар.

Венгрияның Аныяктарының Коммунисттик Эвилелиниң организацияларын тургузуп турары

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Марттын 21-де, Венгр Совет Республиканың 38 чыл оюну чүтүндө, Венгриянык Аныяктарының Коммунисттик Эвилелин тургусканын чарлаан дээрини моң мурнунда дыңнаткан болгай. Ол дыңнадыг хоорайларга болгаш стурларга дынналы бөөри билек-ле ВАБЭ-ниң организацияларын тургускулап турарының дугайында дыңнадыглар наймалаа кирип өткөн.

Венгриянык Аныяктарының Коммунисттик Эвилелиниң баштайгы организацияларын Дьериниң машина туугу заводунга, Будапештиник «Эдешалт яззо» деп электралампа заводунга болгаш чурттуң эске-даа уулу бүдүрүлгезинге тургускулаан.

Бир айнык дургузунда делгелгени 800 муң хире киж керткен. Оларнык иштинде Пекинниң чурттагылары, Лавеня, Хобей, Цзянь, Гуанси болгаш эске-даа жо-жуларнык тарачынык, Совет Эвилелинде, Чехословакияда, Японияда, Пейлондан болгаш эске-даа чурттардан хей саныг ажалчылар база көргүдөн.

Бүдүрүлгө дуржулазын солчурунуң талзы-биле уулу ажылы делгелде чорудуп турар. Айнык дургузунда министрстволарнык харымсалгалыг ажалдагыч-лары болгаш кедээ ажал-агынык мур-накчылары хей саныг ажалчылар кылган, 50 семинарларын чурттаан, орта кедээ ажал-агынык 10 муң ажыг ажалдагычтары киришкенер. 10 муң ажыг ижи өртөм-дуржулазын тускай филь-нерин база көргүдөн.

Венгриянык профэвилелдеринге совет профэвилелдериниң дузаламчызы

БУДАПЕШТ. (СЭТА). СССР-ниң тран-спорт болгаш аар машина туугунуң ажалчыларының профэвилелиниң төп комитетиниң даргазы Т. В. Еремеев баш-таан совет профэвилел төлөөлери март 25-те Будапештиде чед берген болгаш хоостуг венгр профэвилелдериниң Бүтү-венгр эвилелиниң уурутучуларына чо-ран болгаш оларнык-биле үр чугаалаш-кан. Венгр профэвилелдеринге дуза көр-гүр дугайында ВПС-ниң шийтириш-ге дүштүр төлөөлөр болза венгр проф-эвилелдеринге 6 миллион чыгам форинт акша түгө белектери тысыр кылдыр төлөөлөргөн деп венгр профэвилелдер-иниң уурутучуларына совет профэвилел төлөөлери дыңнаткан.

АКШ Египетти коргудуп турар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Бир эвес Израиль база дагы Египетке халдай бөөр болза, Франция Израильге дуза көргүзгөн ху-дөөдөгү дээриниң дугайында дыңнады-ларын америк парламент үндүрүп турар. Оң-биле холбоштур АКШ-тың куруме секретарының ораакчыны Гертер Фран-цуз ачын Альфанык келдирген болгаш «бунт дугайында хоойлуну аңаа эвилел чугаалап берген» аяныг кылдыр «Нью-Йорк геральд трибун» солунун хайга-ракчызы Стюарт Олсон Вашингтондан дыңнаткан. (Бунт дөргө бунтута кыж-ан.

АКШ-та автомашина бүдүрүлгезиниң кызырлышыкыны

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Фордс отомобил» деп статистиктик агентиледин мэдээни барымдаалар Детройттан Ассошиейтед Пресс агентилединиң дыңнатканын ёзугаар алырга, АКШ-тын отомобил үлөт-пүрү апрель — июнь айларда болуңуң бүдүрүлгө планын 11 хуу кызырган.

АКШ-та автомашина бүдүрүлгезиниң кызырлышыкыны

ТОКИО. (СЭТА). Япониянык да-руда үлөтүрүңүң өң уулу бөс компаниялары-нык ажалчыны 48 шактыг ажыг сок-сактаннар ажал төлөдериң беддерин не-геп турарлар.

Американык Каттышкан Штаттарынык фермерлери боттарынык байла-дын экиндер дөж демисалды үргүлчүлүп турар. Олар салы алыр өрткөткө-рин белиңер дугайында негелделериң илип үндүрүп турар. Ам хереклериң сүт-ке 25 центин төлөп турар фермер оң чүгө 6 центин ап турар. Артканык мо-нополия ап турар.

Уш штаттарда фермерлер салыг компаниялары бойкоттап турар. Штрей-брерлериниң эрттирбей турар таянычлары оруктарда тургускан.

Чурукта: Колденде (Нью-Йорк штат) фермерниң таянычлары сүт сөөрткөн чүк машинасын туудуп ап тур.

Львов. Парламага дыңнатканын ёзугаар алырга, Сент-Луис университетиниң геодезия профессору америк өртөмдөн Орес Мэккер кадайы-биле Амери-канык Каттышкан Штаттарын калпак, Совет Эвилелинге шутт чурттаары-биле чедип келген.

Профессор О. Мэккер Львовтун политехника институтунуң инженер гео-дезиянык кафедрасында ажалдап эгелен.

Чурукта: профессор О. Мэккер (ортузунда) институттун студентилери-биле чугаалажып тур.

Фото Д. Мулярчуктуу.

СЭТА-нык фотохромиказы.

Чаартынып турар Совет Сибирьде

КАЙГАМЧЫК БАЙЛАКТАРЫНЫК КРАЙ. КРАСНОЯРСК. (СЭТА). СССР-ниң Геология болгаш Черт шийтиңи казар байлаан камгалаарынык ми-нистерствозунуң техниктиг чөвүлө-ленин үнүшкүңүг сессиясы мын-да ажалдап эгелен. Красноярск крайда геолог-инженер ажалдагыч-лары түндүккөдөргөн болгаш моон сон-гааргы улаанышкынарың аңаа чугаалажып көргөн турар.

Сибириниң чер шийтиңи казар байлаа кайгамчыктыг байлактар. Доннуудан элөөн каш каттап артык хөмүр даш курлавырын крайда шийчилеп тылкан. Чүгө чыгыс Чулым-Енисейск бассейнинде ми-лиард-миллиард тонна хөмүр даш чаштыны чыдар. Ол ышкы демир даштын, никельдин, чес-коланын, молибденни, алюминий чиг-эдиниң, алдынык болгаш эске-даа байла-ктарың байлак черлери бар.

Күчүлүг металлургия базасын тургузарың эгез Чөөн Сибирьде салдырган. Норильскиниң да-ге-металлургия болгаш Сорскиниң мо-либден комбинаттары ажалдап ту-рар. Абазаның дагылары Кузнец-киниң металлургия демир ру-дзын удаас бээрлер. Ам Красно-арскиде күчүлүг алюминий заводун туудуп турар, ол завод тус черин чиг-эди кылар. Чоокку беш чыл-дар Красноярск крайнык даг үлөтүрүңүң мурнуңа онза уулу перспективалар ажалтаар.

МАНАА ЧАА ХООРАЙ ТУРАТ. ЯКУТСК. (СЭТА). Улут Октябрь-ниң 40 чыл оюнга белетке дуга-йында СЭП ТК-нык Доктамын чоокта чаа тургустунган «Якут-маш» трестиниң коллективни сорук кийишкени-биле хуулап алган.

Бракки Сонгу чүкү шийгээлди алдынык саныга кижир күе-лиң илереткен чаа кижилер Мир-ный суурже барык-ла хүнүңа чы-гы кээп турарлар. Сууржу чөөн талакы кыдында майгың хоорай-жыгаш калбарган. Магазиниң бол-гаш хлөб быжырач черлериниң ту-дун чаа туткан.

Келир үениң хоорайы — Мир-ныйниң туугушкунуңа планынык төлөвилениң ажалдап кыллары эге-лэн. Туугу шөлдериң арылган аш-таарынык болгаш белеткээриниң талзы-биле ажалды харугда чорудуп турар. Бригадаларың бирөөн келир үениң 32 кварталынык ула-стоун арылган аштарын дооскан. Аңаа хөй каттарлыг чурттага бажынары туттунган турар.

Кварталдарың бирээниге сес чурттага бажынарынык, столо-валың амдырал хандырылганы-нык комбинатынык амбулатория-нык туугулары турар.

ДЕМИР РУДАНЫНЫК ДЕЛЕГЕЙДЭ ЭН УЛУГ БАССЕЙНИ. Барың Сибирьде демир казар чаа чер тыылган. СЭТА-нык кор-респонденти-биле беселээниң СССР-ниң Геология болгаш чер шийтиңи казар байлаанык кам-галанык министерствозунуң Уралда болгаш Сибирьде Кол геология эр-гелелиниң кол геологу Ю. В. Го-лубуң чугаалааны болза:

Чоокта чаа Томск областа Колпашево хоорайдан ырак эвеске, өрүмнөп турар нефть скважинала-рыга 200 метр хире ханы чер-ден хуру демир руданың күчү-лүг кады тыылган. Ол казтан

Сарыг хайнышыкың чүдөн болурула? Чөм хайылдар органнарнык явы-буру аарылары — гастрит (хыры-нык шарылыг карттынык хуулушкуну, хырынык, ууш шөйдүнүң болгаш өскөдөрү-даа оолганары) болганда хыры чүдүнүң тургустунган жекте-риниң бирээни болуп ажыг кистота хөй-биле кегириниң үнүп чоруур алаар. Ындыг аарылар болганда чөм кадык кызыл өшөөн шөйдүң иштинче эрттирп кириңерге дузалыг хыры иштиниң дески шыган ээт, карттарынык чалыг хевирлиг чырымышкыны база өскөдөр. Чырымышкы өскөдөрлөс, аңаа удууланшык үүрмөк чалгылар тылгыга хыры иштинге чоруур ажыг чүдүлөргө чамдык кезин кызыл өшөөч дедир кегириниң үнүп келир.

Кызыл өшөөч шарылыг кады ажыг чөм холууаңда—(ажыг кистотада) хуулаш, сарыг хайныкы бээр. Ындыг таварылга болганда сарыг хайны-кыны эмнесей, ону өскөдөр аарыны — нургулайында-ла гастрит аарыны эмнесе чогуур. Гастриттен ааран кижик хамыктын мурнуңа чөм аарыш-тырза эки: кара хлөбти, чагы, хөй эддиң, хаан эдди консерваны, үстүг ча-лыг, ажыг дустуг чөм аймаан боз араганы хереклөөс херек. Ындыг кижилер олчүчүндө-ла ак хлөбти үс чөк мүннөри, кашалары; аарышкылар; нуга-ларын, сүт продуктуларың хереклөөс чогуур. Такпылаар чорук сарыг хай-нышыкыны улам кедердир дээрин утуп болбас.

Сарыг хайнышыкың болганда соланы хоралыг ёзу-биле хереклөөс чо-гуур, чүгө дөң ону хөй каттап үргүлчү ижерге кистотаны улам-ла көвөдөй-болуп. Сарыг хайныганы кижик белладонна, атропин; папаверин деп эмнениң ижерге эки дөштүг болуп.

Сарыг хайнышыкының өскөдөн чылдаганың илередир төлөөдө, ыңдыг та-варылганы болган санында-ла хыры иштин шийчилди, хыры чүдүнүң аңа-лызын кылдыртып, рентгенге тирттары чугула.

Тыва областың санитар-чирмышкыны бажыны.

Кыдат-чехословак найыралдык митингизин

ПЕКИН. (СЭТА). Чехословак Респуб-ликанык чазак төлөөлөрүниң Кыдатта чо-руп турары-биле холбоштур март 26-да Пекинде наймалаа ажалчы чоңа-рыны митингизин болган.

Пекин бүдүрүлгезиниң ажалчына-ры, хей-ниитиниң төлөөлөчүлери, Улус-тун хосталга армиянык дайнычлары, студентилер — шунту 8 муң ажыг киж китингизе чыгыпкан. Митингизин президиумге КР-нуң Бүтүң чөвүлө-лиң премьер Чжоу Эн-лай биле Чехо-словак Республиканык чазаның даргазы В. Широкий турган.

Пекинниң Улус комитетиниң даргазы Пин Чжэнь митингизе чүе чугаалааш, Кыдаттың наймалаанын чурттагыч-ларың өмүзүңдөн чехословак чазак төлөөлөрүң изиг байыр чедирген. Чехословак Республика Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиянык чурттары-биле калы тайбыңа ынакшыдыг даш-тың политиканы чорудуп турар деп Пин Чжэнь чугаалаан. Пролетарың ин-тернационализмниң принциптеринге шынчы Чехословак Совет Эвилели баш-таан социалисттик чурттарын аразында сырый чыгыс элти болгаш найыралдыг калы ажалдагылаш шийтирлериң дө-лөп турар. Ол уулу чыгыс эл болгаш кады ажалдагылаш бистин чурттарыныс-та социализм тургузушкунуңа иделег-диң маддымалы, бүгү делегейде тайбың ның маддымалы болуп турар.

Чехословак Республиканык чазак тө-лөөлөрүң иштинде чехословак чазак төлөөлөрүң изиг байыр чедирген. Чехословак Республика Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиянык чурттары-биле калы тайбыңа ынакшыдыг даш-тың политиканы чорудуп турар деп Пин Чжэнь чугаалаан. Пролетарың ин-тернационализмниң принциптеринге шынчы Чехословак Совет Эвилели баш-таан социалисттик чурттарын аразында сырый чыгыс элти болгаш найыралдыг калы ажалдагылаш шийтирлериң дө-лөп турар. Ол уулу чыгыс эл болгаш кады ажалдагылаш бистин чурттарыныс-та социализм тургузушкунуңа иделег-диң маддымалы, бүгү делегейде тайбың ның маддымалы болуп турар.

ПРОФИЛАКТИКА — СОВЕТ КАДЫК КАМГАЛААНЫНЫК ҮНДЕЗИНИ

(Төңкүзү). Кад болуп болгаш дыңналыга оонода өрте бөөр өйүнө физиологтуг болушкунуң-дур, а эмин өртүр шагырап турар чорук — ол дөргө меделер системаның болгаш иштинки органнарнык өскөдөр баскыра-зының дөңкөдөрү-биле тыштыр. Ындыг чорук-биле демисалды аарыларын тып-тырылган баш уулу камгалаарыңа ден-бес болуп, чүгө дөң эмин өртүр шагы-рап туруттар чорук организмниң камга-ларнык күштерин көмөлдөп болгаш хөй аарыларын тындыларыңа дуза болуп турар.

Хүнде бети дөргө-ле 1 1/2 шакта арыг агаарга агаарларды кижик бүртүңгө өр-гөжөк чугула. Чурттага бажынарың хүнүң-не каш каттап агаарладыр ужу-рут.

Такпылаар чорук кижиниң арыг агаар тынар аргааң чөс болууру, дооун биле ыш өшөгө багай сакдарың чедирип ту-рар, оон аңгыда кижик бир папирос-биле кижиниң өзүң болуп хире хөмчөдүң 1/50 такмы хораның никотиниң кий-риниң турар, ол хорон баштай меделер тыптериң болгаш беддериң хөдөлдөп кал-гаш, оон оонода ажалдагылаш тургузу-п-тур. Такпылаар кижик чүгөс бодунга өвөс. Чурттаар даң ажалдаар черлери ыш-ба-де доодугаш, өскөдөрө база хораны чедирер.

Чурттага бажынарың дооунуң, хир-покут аргаалары, хөмчө аштары болгаш иштинки хөмчө чүрү калымышкың дай-зынары — арыг тымылдыр микроб-тарын, ылангыч туберкулез палочка-ларын чалайды, чөк кылып турары оң болуп. Дооунуң доодугаш дөңсөп пөс-биле аштап арылгаш.

Бештиң кырыңа хөй микробтар, өң ылангыч ириңдирер микробтар хөй чорутур. Урелген, чамдыкта бичи-ле ба-зылаңы берген черге микробтар дүргө

кирер. Мынчангаш мага-ботту арыг-сил ап чорутуру өрөгөжөк чугула. Неделе-да тунар бажыңа бир каттап чүзө чо-гуур.

Ишти калымышкы камгалаар дөңсө, тгаан бодалдык арыг шөвөрийн чурту-нарың сагымы өрөгөжөк чугула. Борта кижилер аразында чүгөс харылажып чугаалажырыңа херек өвөс, харын кижини хоралып ажалдаар өскөдөрүң болон көрүп болуп, ажалың хоралаар чо-руу меделердиң дөңсө ажал-чорудугазын ыска үрөп, кижиниң угаан бодалыңа багай сакдарың чедирип турар.

Мынчангаш угаан бодалдык гигиена-зың чуртунарың сагымы чугула. Бо-лунга таарымшас чүдүлөриң озаарым-чалыг, оожум чугаалап, долгандыр турар кижилериң ажалдагып, хораладып черле болбас. Ажалнар хире байлаа тыпты бер-зе бүгү-ле аргаалар-биле тыртынып, оожургаар херек. Аар берге калымда-лардан, сагыш аарыңың чүдүлөриң кижилериң чогутур өйүңде эл-байырадыг дөңкөлдөп чалайды, чингелдиң турар дең чүвени үргүлчү бодан чорутур херек.

Амдыралга кадыг-берге үелерде кижик бодун-даа, өскөдөрүң-даа кадыг-берге кыл-дыр болгаш угаан бодалыг сергек кыл-дыр туттунар херек. Кижилер-биле хөргө-тенип чугаалашың, чидигелес, кар-жылымыс. Чугаалажып турар кижини ыска ажалың хөргөтөңиң чугаалап тур-га, аңаа оожум, чымчак харының берсе чогутур, оң-биле маргыжып ажалың-каң хөргө черле чок.

Хөй-ниитиниң-даа, хуунуң-даа бө бүгү профилактикалары бистик совет кижиле-риниң калымышкы оон улам камга-лаарыңа, күш шыдамыңа база ажалдаар аргалың беддериңге, чурттагызың уадырыңа арганы берип турар.

Экин С. СЕРЕНКЕЙ.

РЕДАКЦИЯНЫК АДРЕЗИ: Кызыл, Шетиниң кудумчуу, секретарың култура болгаш ажалдыр кылдының 4—98.

ТС—00118.

Бүгүлүк өргөдөлиңиң типографиясы

башкы № 3. ТЕЛЕФОННАР: редакторнуң 3—62, редакторнуң ораакчыныкы, шийтиң ажалдыр, пропаганда, үлөтүр болгаш транспорт, кедээ ажал-агы

иштинки информация кылдының — 3 — 88, харымсалгалыг кылдының 3—68, чагаа кылдының база булгаларының 3—65.